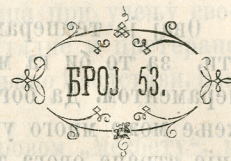

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА ПОВИ САД 40. А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСИ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

О ТЕМПЕРАМЕНТИМА.

Људи су од природе различити. Један је жесток, други је хладнокрван, један је веселији а други тужнији. Те разнолике нарави људске зовемо ми — темпераментима.

Научењаци су још у старо доба проучавали људске темпераменте и писали о њима Гален, славни лекар старог века, који је становао у Пергаму и у Риму, доказивао је, да има четири темперамента, мислећи, да се може у једном истом човеку спојити жестина и хладнокрвност, тврдоћа и мекост. Ову заблуду галенову обарали су после неколико векова Мецгер и Врисберг, али је са свим тек професор Карус оборис.

Темпераменти не дају се тако јако мешати.

Има, истина, примера како колерични, жестоки људи отрпе увреду, а и то бива тамо, где хоће да се уклоне од већег зла. Гален наводи, како колерични војници отрпе тешку увреду свога заповедника. Али они то не чине из хладнокрвности, већ што се боје самртне казни. Горко искуство учини, телеакоуман, сангвиничан човек постане опрезан; страх даје крила и тромом, флегматичном човеку, а очајање је кадро да ослаби и тужног, меланхоличног човека. У старости ослабе, обеснаже се сви темпераменти, али често остају њихови трагови још и на самртној постељи.

Ако се још из ране младости не пази на дете, то му темпераменат мало по мало пређе у природу. Али не треба сву кривицу бацати на темпераменат. Може се темпераменат, особито у женских, преобразити, облагородити. Само га треба скроз познати, треба му проучити тамне стране па озбиљном вољом радити на томе, да га облагородимо.

Различити народи имају различите темпераменте. Француз је сангвиник, Шпањолац и Тали-

јанац колерик, Британац меланхолик, а Немац флегматик.

1. О сангвиничном темпераменту.

Човек сангвиничног темперамента, сангвиник, весело је, баца погледе на све стране, али их не задржава дуго на једном месту. Очи му, што но се каже, играју на зејтину. То доказује, да му је и душа немирна. Он воли слободу, не може трпети насиља и бива и тврдоглав. Он је жив, радан, лако схвата, љуби уметност, има досетке и дара; али при занимању своје нема сталне намере и није дурашан. Час се држи једног, а час другог посла. Он је лакоуман и воли телесно уживање. Он живи само за садашњост не мислећи никад на будућност.

Сангвиник се да лако завести, јер не размишља много о себи и о својој околини. Он је из лакоумности брбљав, неразборит, индискретан, заборављајући на обећање и заклетву. За то се на њега не може нико ослонити. Када му тело ослаби бива му и душа слабија. Све је равнодушнији према мишљењу других, болних људи, и најпосле постаје бескарактеран мекушац.

Али овај темпераменат има и где коју добру страну. Сангвиници су дружевни и скоро увек весели; они се с другима радују и тугују, они се знају наћи у свакој прилици, и радије дају него ли што примају. Њихова добронамерна досетка, њихова вавек жива машта, њихова веселост и отвореност брзо их упознаје и спријатељује са другим, страним људима. Они радо праштају увреде, нису осветљиви, те ретко кад гоне своје непријатеље. Лако их још за младости савладају осећаји. Тада су обично неразборити, али и смели у делању, и кадри су починити лепа, велика дела.

Овај је темперамент ретко подложен страсти, за то би га могли назвати сретним темпераментом. Да богме да васпитање и изражавање може много учинити. Оно је кадро да слабије стране овога темперамента поправи и добре да ојача и трајашнима начини. Тако н. пр. Улрих Руденц у „Виљему Телу“ прави је сангвиник.

Сангвинична женска воли свирку, али је никад темељно не изучи, јер нема дурашности, сујетна је и намигуша. Накит је њен елемент, али она не воли боје, које дрече. Она воли простије боје, али их чешће мења.

Сангвинична женска лако хода, покрети су јој весели, око јој привлачи. Радо говори, није ћутљива, и често се сама изда. Врло је пријатна у дружењу, обично је краљица забаве, на којој прима удварачке погледе, враћајући их драговољно.

Она је осетљива и кадра је најнежње љубити. Остаје своме љубавнику верна у срцу, али не и у владању. Она је досетљива; леп, весео мушкарац може је навести на свашта, само ако се при томе захтева смелости, ако јој се машта покреће. Када се сангвинична женска уда, онда постане обично мирнија; ако је изображенија, може се с њоме лепо живети, јер она воли кућевни живот, и тако је нежна мати, да често деци тиме штету наноси. „Дона Дијана“ је узор сангвиничне женске.

II. О колеричном темпераменту.

Човек колерична темперамента, колерик, познаје се већ по спољашности. У њега је обично ватрено око, црте му на лицу имају изражаја, кретање му је снажно, нагиње деспотизму. Он воли оно што је сјајно, величаствено, необично, поштује правду и истину. Срца је раздражљива, осећања жива, које му одржава душу у непрестаној радности. Он не мрзи радњу, која доноси хлеба, али му је мило кад и други за њ раде, а још милије, ако може да буде деловођа, управљач радњи. Он је обично поносит и држи на себе, узимајући радо друге људе у обрану; није користољубив, али прима захвалу оних, којима је помогао. Он нема много маште, али њиме влада уображавање, те га подстиче, да размишља о прошлости и о будућности. Он се лађа у једно исто доба више послова и све их ваљано извршу-

је; заузет је особито за историју, при чему му добро памћење чини велике услуге. Он увек тежи за чашћу и независношћу, не радо се обвезује другима, обазрив је и добар економ, те не расипа као сангвиник.

У друштву је весео. Досетка му је заједљива; он изриче своје мишљење као неки деспота, и тиме изазива у других противност и срџбу.

С поуздањем, одважношћу и дурашношћу иде он за својом метом, бори се противу непријатеља, коме никад не прашта. Увреду не заборавља колерик ни у гробу. Треба га се дакле јако бојати, јер најмања противуречност није му по вољи, а право противљење доводи га до беснила. Њиме владају жестоки афекти и сваки је осећај у њега страстан. Кад се све скупа узме, излази, да је колеричан темперамент најопаснији, дакле најнесретнији.

Добра страна у колерика је његова вазда будна радна снага, коју и пријатељима често у корист напреже. Он је искрен и истинит, и своја обећања врши увек савесно.

Воља му је тврда, дух му је одважан. Њега не руководи фантазија, него вазда ватрено уображавање, и пламено одушевљење за оно, што је истинито и велико.

Ако колерик научи у младости, да своју силну ватру ублажује, да саслуша и мишљене других, да му се самољубље претвори у честољубље; то може, по што има одважности и дара, стећи општу љубав и поштовање. Шекспиров Отело је права слика и прилика колерика.

Колеричне женске носе одело, које у очи пада. Оне воле сјајност, скупоценост и шаровитост; ход им је поносит, високоуман. Оне отпоздрављају поздрављача лаким ником главе. Њима је у души да свакоме господаре а никоме да се не покоравају. Оне се радо заузимају за својештићенике, само ако ови јавно заштити њихову заштиту. За се ретко шта траже, није им до поклона стало, и не маре захваљивати се. Оне воле само себе, за то не воле скоро никад свога мужа нити своју децу, осим ако ове ко хвали и преуноси. По што не маре за телесно уживање, то не ласкају никад своме мужу као сангвиничне и флегматичне жене.

Колерична жена је из поноса врло љубоморна, и када се ове обе страсти у њој распламте, то је кадра најстрашније се осветити. У кући и

у кућењу свађа се, хоће да господари, деспот-киња је, те није никад кадра имати нежна женска осећаја. Колеричне женске су фурије у животу и бичеви својих мужева. То је искусио јелински мудрац Сократ и милијони мужева после њега. Васпитање и удео, поднебље и сталез преиначе поменуте грешне стране колеричног тем-

перамента. За то мора глумица при учењу својих улога јако пазити да гадне и претеране страсти колеричне женске ваљано представи, али да ипак не претера.

Леди Мекбетова у шекспировом „Мекбету“, и грофица Орсинијева у лесинговој „Емилији Галотијевој“, праве су слике колеричних женскиња.

(Наставиће се.)

ЖИВНОСТ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Нашла врећа закрупу) одиграва је 6. децембра. Посрба овога комада није баш најбоље испала. При посрбљивању туђих комада није доста само имена променити и српским их начином зачинити, него ту ваља и догађај за наше прилике удесити и карактере на ново тако претопити да постану Срби. Ако тога не чинимо, никад не ће ваљати посрба, па ма да је зачинимо белим луком и паприком. Да је и приказ таквих само с поља премазаних српских карактера много тежи, по себи се разуме, па за то заслужују двогубу хвалу наши глумци, који су прилично добри Срби били. У тој хвали имају највише удела Ј. Маринковићка, Ј. Поповићева, Н. Зорић и Недељковић, који је у улози доктора Киселића на ново показао леп напредак у приказу карактерних улога. И Вујић је добро приказао поштеног, искреног и доброга срца ујака Пириватру, само бисмо му световали, да не брза сувише. Сувише убрзан говор не допушта глумцу, да речи као што ваља нагласи и да им смисао снажно гласом обележи.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) Као што јављају „Нар. Нов.“ земаљска влада хрватска прихватила је оставку Евђенија Томића на части владиног повереника за народно позориште и позоришнога драматурга, те је, како чујемо, преуредила позоришну управу до саборске наредбе тако, да ће драмом управљати под надзором драматскога одбора редитељ драме Адам Мандровић, а опером под надзором опернога одбора управитељ опере Иван пл. Зајц. Уједно је поред ова два техничка одбора постављен економни одбор, ком је председник Жига пл. Фаркаш, а чланови су му Дале Рашић, рачунареки саветник и Божурић, позоришни благајник.

С И Т Н И Ц Е.

* (Монолог из ненада.) Глумца Х. стоји на позорници у једној шаљивој игри, па говори монолог. Кад сврши говор, треба доктор да изађе иза кулисе. Али доктора

нема. Х. дода мало импровизирана монолога, а доктора опет нема. Х се не да збунити, већ погледав у кулисе рече: А, ево доктора! Али како лагано иде, баш као да му се не хити! . . . Поздравља неку госпу . . . Она га задржава . . . Обоје се разговарају . . . Е, таки су ти лекари! . . . Аха, ево га! Ево опет неки господин хоће с њиме да говори, иште од њега ватре, он и с њим говори . . . Тај се доктор познаје с целим светом! . . . Но, једва један пут . . . Хвала богу . . . ево га! — Истина доктор дође, али са противне стране, тако, да му Х. при излазу, беше окренут леђима. Међу тим Х. остани при себи: „Докторе, повиче он, кад сте бриже боље обилиши рогаљ?“ — Публика опази свезу, па се стаде смејати.

* (Кога је рода.) Нека госпа добије на поклон папагаја и као радозналој жени прохте јој се да дозна, да ли је њен папагај мушкога или женскога рода. Кога ће да запита, него свога мужа.

— Е па то је лако дознати — одговори муж. Узми грумен шећера па викни три пут: „Папагај једи! Ако буде је о, мушко је, ако га буде ј е л а, женско је. То је најсигурнија проба.“

* (Досетљива жена.) Пролазио некакав путник кроз село, па не знајући пута, дође пред нечију кућу, пред којом је седела жена и чистила за ручак зелени грах. Путник јој назове помоз Бог, и упита је: Душе ти, снашно, куда се иде у оно друго село? Она се уплаши да не би путник свратио у њих на ручак, па му одговори: Доњом улицом низ брдо пре ручка, јер ако где седнеш на ручак, не ћеш приспети на конак.

* (Шта једу цареви.) Разговарали су се два сељака пита једу цареви, па ће један од њих да рече: Ја мислим да само шећер једу и да воућ лебац у мед умачу. На то ће рећи други: А реци ти мени ко је после Бога, да му је за славу, највиши. — Цар и краљ, а да ко други? — Е, па добро! Сад кажи ми, како може цар велики и дебео бити кад би живио о шећеру и меду. Богме не једе ти тај шећера и меда, него све сланине и лоја печена.

Издаје управа српског народног позоришта

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

10. ПРЕСТАВА.

У ПРЕЧИЛАТИ 7

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 11. ДЕЦЕМБРА 1874.

ЖИВОТ ЈЕСАН.

Драма у 5 раздела, написао Калдерон де ла Барка, прерадио К. А. Вест (Шрафогл), превео А. Сандић.

О С О Б Е:

Василије, краљ од Пољске

Сигмунт, син му

Астул, херцег од Москве

Стреља, кралева нећака

Клоталд, великаш, сигмунтов мудар

Розаура

Кларин, розаурин служитељ

Први

Други

дворанин

Четовоћа, војничке чете

Властела, дворске слуге, војници и пратња.

Сајевић,

Ружић,

Марковић,

Ј. Маринковића,

Лувић,

Ј. Сајевића,

Добриновић,

Вунић,

Божовић,

Вујић.

— Збива се у Пољској на изману XVI века.

Поштовани претиплатници умољавају се, да би изволели исплатити први део своје претиплате или у трговини браће Поповића или у вече на каси.

БОЛУЈЕ: М. НЕДЕЉКОВИЋКА.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 н. а вр. у српској народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.